

Lärarhandledning

Säkerhetsklass tre
av Kerstin Loenberg

Rekommenderas från högstadiet och uppåt

En handledning av Frida Darj

SÄKER- HETS- KLASS TRE

rabén&sjögren

KERSTIN
LOENBERG

Om romanen

Säkerhetsklass tre handlar om ett samhälle vars främsta mål är att göra världen säker och trygg, till nästan vilket pris som helst. Boken berättas ur artonåriga Linns perspektiv. Hon lever tillsammans med sina bröder och vänner i stadens utkant, där de försöker skapa sig ett liv bortom samhällets kontroll. Ett liv där man inte har ett chip under huden som registrerar allt man gör. Ett liv där man inte tvingas slita ut sig inom Bemanningen för en usel jobbpeng. Ett liv där man inte blir stämplad med en viss säkerhetsklass. När Myndigheten för rikets säkerhet gör en stor razzia tvingas Linn att bli en del av innanförfolket. Berättelsen kan användas som ett underlag för att diskutera makt, klass, frihet och övervakning.

Om lärarhandledningen

Den här lärarhandledningen ger dig förslag på hur du som lärare kan ta dig an boken *Säkerhetsklass tre* tillsammans med dina elever. Först kommer ett antal frågor ni kan använda för en allmän diskussion om hur ni tolkat boken. Sedan dyker handledningen ner i ett antal teman som aktualiseras i boken.

I samtalet kan det vara viktigt att understryka att det inte finns någon rätt eller fel tolkning, utan att en bok kan tolkas på många olika sätt beroende på vem som läser den. Målet är inte att komma fram till en enda korrekt tolkning eller ta reda på författarens intention, utan att diskutera era egna tolkningar och vända och vrida på boken ur olika perspektiv. Frågorna kan användas som diskussionsfrågor, frågor för egen reflektion eller som underlag för skrivuppgifter.

Frågor om boken

- I vilken tid tänker du att boken utspelar sig?
- Var på jorden tänker du att den utspelar sig?
- Hur skulle du beskriva Linn som person?
- När boken slutar har Linn kvar sitt chip och accepterar erbjudandet om att stanna innanför och gå i skolan. Vad tror du händer sen, om du skulle fantisera vidare om handlingen?
- Linn rättar sig mycket efter de restriktioner hon får. Samtidigt gör hon motstånd när hon kan, eller när trycket blir för stort. Vad hade du gjort om du var Linn? Varför?
- Varför ändrar sig Alex pappa Gustav plötsligt och ångrar hur Linn har blivit behandlad, tror du?

Universumet

I *Säkerhetsklass tre* övervakas invånarna genom ett chip under huden. Chipet avgör var du kan röra dig och ger dig tillträde till sjukhus, skolor, butiker och ditt eget hem. Invånarna i samhället delas in i olika klasser, från säkerhetsklass ett till säkerhetsklass tre. Vilken klass du tillhör påverkar vilka rättigheter du har, såsom exempelvis hur bra skola du får gå i eller vilka arbetsvillkor du har.

Diskussion

- Beskriv universumet med egna ord. Hur fungerar det? Vilka lagar och regler finns?
- Det kan vara till hjälp att beskriva universumet genom att samtala om några av de begrepp som förekommer i boken, exempelvis:
 - Innanförfolket och utanförfolket
 - Säkerhetsklasser
 - Säkerheten
 - Bemanningen
 - No go-zoner

Likheter och skillnader med Sverige idag

- Diskutera vidare, vilka paralleller finns till vårt samhälle? Finns det något som motsvarar "säkerhetsklass ett"? Finns det något som liknar "Bemanningen"? Vilka kan beskrivas som "utanförfolket" i vårt samhälle och varför? Kom gärna med flera olika tolkningar och exempel!
- Vissa saker kan ha likhet med historiska lagar och regler. I *Säkerhetsklass tre* finns det en lösdriverilag och det är olagligt att befinna sig utanför samhället. I Sverige fanns fram till 1965 en lag som förbjöd så kallat lösdriveri. Enligt den var det emot lagen att inte ha en ärlig försörjning.

- Vissa saker i boken framstår som extrema, såsom obligatoriskt chip och automatisk statlig övervakning. Samtidigt finns det flera saker som liknar situationen i Sverige idag. Vi har inget chip som är nödvändigt för att röra sig runt, men varje steg vi tar dokumenteras av företag via våra mobiltelefoner. Om man inte har uppehållsrätt i Sverige har man inte heller samma rätt till sjukvård eller till socialt bistånd. Om man har ekonomiskt bistånd måste myndigheterna kunna se alla transaktioner på ens bankkonto. Tror du att Sverige skulle kunna utvecklas i samma riktning som samhället i boken? Varför/varför inte?

Makt

I *Säkerhetsklass tre* har människor olika mycket makt, i bemärkelsen inflytande över samhället och över sina egna liv. Vissa kan själva bestämma var de ska bo, vad de ska ha på sig, vad de ska äta till middag och vilka delar av staden de ska besöka och när. Utanförfolket bestämmer på ett sätt över sin tillvaro eftersom de inte behöver inordna sig i systemet. Samtidigt är deras handlingsutrymme kringskuret – deras rörelsefrihet är begränsad och de har få möjligheter att klara livets nödtröft på ett lagligt sätt.

Diskussion

Hur märks det att olika människor har olika mycket makt i *Säkerhetsklass tre*? Här är några olika dimensioner av makt ni kan diskutera:

- Materiell makt. Vilka materiella fördelar har innanförfolket, och särskilt de från säkerhetsklass ett? Ge konkreta exempel på hur den materiella makten märks i mat, kläder, bostad, bekvämligheter, lön, och så vidare.
- Konsekvenser. Det är många i boken som bryter mot de regler som finns, men konsekvenserna blir väldigt olika. För dem som har mycket makt blir det nästan inga konsekvenser, medan konsekvenserna är stora för de som har lite makt. När Alex protesterar mot att en lärare ska sägas upp får han en varning. När Linn pratar med utanförfolk som hon stöter på så förlängs restriktionerna och hon får inte ha kontakt med någon. Kom på fler exempel på hur konsekvenserna av olika personers handlingar speglar hur mycket makt karaktärerna har.

- Övervakning. Den som har mycket makt är mindre begränsad av övervakningen än den med lite makt. Exempelvis kan Gustav göra mer eller mindre vad han vill och till och med ändra i systemen för övervakning, medan Linn får sitt liv begränsat utifrån vad Gustav ser i övervakningen av henne. Kom på fler exempel på hur övervakningen slår olika beroende på hur mycket makt olika personer har.

Analysera

I kapitel 48 träffar Linn sin övervakare Gustav. Läs kapitlet tillsammans och analysera vilket inflytande Linn har i situationerna som beskrivs.

Frihet

När Linn blir upptäckt av Säkerheten efter razzian under grillfesten påbörjas hennes återetablering in i samhället. Hon får en övervakare, inackorderas hos ett par och får ett dåligt betalt arbete på en nagel-salong. Till en början får hon också restriktioner som begränsar vad hon får göra, var hon får gå och vilka hon får träffa. Allt kontrolleras genom chipet i handen.

Samtidigt är livet som utanför tufft. Linn och hennes bröder och vänner har aldrig tillräckligt att äta, måste leta ved för att kunna värma upp lägenheten och använder kläder som de hittat eller fått. Men de får också bestämma över sin egen tillvaro. Allt de gör är för deras egen skull, inte för att någon annan ska tjäna pengar på dem. I boken säger Linn att livet med chip innebär en lättnad som liknar frihet, men att hon hellre väljer friheten än tryggheten. Dessutom innebär systemets trygghet en otrygghet för alla som inte har mycket pengar.

- Vad innebär frihet för dig?
- Vad innebär trygghet för dig?
- Tycker du att det finns en motsättning mellan frihet och trygghet?
Varför/Varför inte?

Diskussion

Det är vanligt att tänka att övervakning bara är ett problem för de som har gjort något som är fel. Samtidigt kan ett samhälle snabbt förändras, och det som framstod som oskyldig spårning av data kan användas emot demokratiska krafter. Diskutera och spalta tillsammans upp de viktigaste argumenten för och mot övervakning. När ni pratar om trygghet och säkerhet, var noga med att specificera trygghet och säkerhet *för vem*.